

Kulturdepartementet

Oslo

postmottak@kud.dep.no

Oslo 14.03.13

Deres ref.:13/53

Høring – boklov

Vi viser til departementets brev av 31. januar 2013.

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere (NBU) støtter forslaget om en boklov i Norge. Vi tror at en kommende boklov vil styrke de ordningene som eksisterer i dag og vil verne om norsk litteratur som en del av den norske kulturen i fremtiden.

Forfattere av skjønnlitteratur har ingen fast inntekt og er avhengig av en forutsigbarhet for å kunne skape sin kunst. I mange år har vi hatt også bransjeordninger hvor bøkene blir gitt en fastprisperiode av en viss lengde. Forfattere av bøker skrevet for barn og ungdom trenger denne forutsigbarheten fast bokpris i første del av bokas levetid gir. Forfatterens inntekt består av en andel av utsalgsprisen ganget med antall solgte eksemplarer. Bøker skrevet for de yngste leserne har en annen salgsutvikling enn bøker skrevet for voksne, barne- og ungdomsbøker har sjelden det massive salget rett før jul mange voksenbøker har, derimot selges de ofte jevnt og trutt gjennom hele året og ofte blir ikke nye forfatterskap eller serier oppdaget før de har vært på markedet en stund. Det er derfor viktig at bøkene kan holdes i salg en lengre periode enn andre bøker. Den viktigste grunnen til dette er at barn nesten aldri kjøper bøker selv, de får dem ofte i gave fra voksne. En boklov som sikrer fremtiden til bokhandlere er derfor også viktig for å bevare norsk litteratur for barn og ungdom.

NBU organiserer om lag 300 forfattere som skriver alt fra bøker for de aller yngste, pekebøker og høytlesingsbøker, til romaner for nesten voksne ungdommer. Mange av våre medlemmer er også illustratører eller samarbeider med illustratører. Vi opplever ofte at det er lite kunnskap om bøkene blant det bokkjøpende publikum, man velger ofte å gi barn bøker av lav kvalitet fordi de selges billig fra tilfeldige salgsboder i kjøpesentra. Vi tror at en boklov med gode betingelser for utsalgsstedene, hvor det blir lagt vekt på formidlingsaktiviteter og veiledning for å oppnå full rabatt, også vil styrke norsk barne- og ungdomslitteratur og dermed bidra til at de yngste leserne får kjennskap til den mangfoldige litteraturen skrevet for dem. Det selges mer norsk skjønnlitteratur for barn enn det selges tilsvarende for voksne.

Tallene Oslo Economics presenterte i sin utredning fra 2012 viser at salgstallene for vår litteratur har steget med 50 % fra 2005 til 2010.

Vi vil også legge vekt på at bøker for barn og ungdom også må være tilgjengelig på nye og elektroniske plattformer. Vi mener derfor at en boklov ikke må skille mellom bøker i tradisjonelt papirformat og elektroniske utgivelser. NBU vil gjerne at den nye loven skal pålegge forlagene å fastsette bindende utsalgspriser for nye bøker.

Vi vil her besvare høringsspørsmålene punktvis.

Høringsspørsmål 1

Vi synes forslaget til formålsparagraf er god, men savner en henvisning til barn og ungdom. Vi foreslår derfor at setning nummer to i formålsparagrafen endres til ”Særlig viktig er det å ivareta forfatteren samt lesere i alle aldrer”.

Høringsspørsmål 2

Vi er overbevist om at elektroniske bøker vil bli en viktig del av bokmarkedet i fremtiden og at det er viktig at disse bøkene sidestilles i bokloven. Bøker for barn og ungdom kommer stadig oftere ut som e-bøker og som applikasjoner. Vi mener helt klart tradisjonelle e-bøker må sidestilles med papirbøker i loven og mener også prinsipielt at applikasjoner og ulike berikede bøker også bør det, uten at vi kan konkludere med at dette er mulig for de siste. Hvis det er mulig og tilrådelig bør applikasjoner og berikede e-bøker omfattes av bokloven. Det samme bør ulike strømmingstjenester av bøker gjøre. Det viktige her, etter NBUs syn, er at utgaver som kommer ut samtidig behandles likt. Dette er etter vår mening den eneste måten å oppnå lovens formål i §1. Vi støtter derfor alternativ 1 – e-bøker omfattes av bokloven.

Vi vil samtidig påpeke bruken av uttrykket ”analoge bøker”. Dette kan føre til misforståelser, da ”analog” er et begrep innen elektronikken, en lyd-kassett er analog mens en CD-plate er digital, FM-radio er analog mens DAB-radio er digital.

Høringsspørsmål 3

NBU mener at fagbøker ikke nødvendigvis bør ha samme lengde på fastprisperioden som skjønnlitteratur, men at den godt kan ha det og at det kanskje vil være mer praktisk at alle bøker har lik fastprisperiode. For øvrig støtter vi Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening i deres svar på dette høringsspørsmålet.

Høringsspørsmål 4

Vi støtter her høringsnotatets forslag til ordlyd, men savner en presisering om at også illustratører omfattes av denne paragrafen. Normalkontrakten inneholder bestemmelser om fordeling av royalty mellom forfatter og illustratør, denne beregnes etter sidetall og hvor stor andel sidene som er hhv. tekst og illustrasjoner. For en bildebok er ofte fordelingen mellom forfatter og illustratør 50/50. Vi mener derfor at ordlyden i paragrafen bør være: ”representanter for forfattere, illustratører, oversettere og leverandører kan samarbeide ...”

NBU mener at adgangen til å bruke normalavtaler i forhold som angår forfattere og forlag er helt nødvendig. Mange skriveglade opplever det nesten som et sjokk, når den første boka har blitt antatt og kommet ut, at man fra nå av er næringsdrivende på linje med rørleggere og butikkeiere. Å skrive bøker er utøvelse av kunst, mange forfattere har liten forståelse for det foretningmessige og er dessuten avhengig av å ha et godt og personlig forhold til sin forlegger. Det å kunne vise til normalkontrakter er derfor av avgjørende betydning for forfattere. Det å inngå en kontrakt er et komplisert arbeid, det er mange forhold som skal behandles og mange hensyn som skal tas. Mye av hverdagen for oss som forfatterforening består i å rettlede blivende forfattere som har blitt forelagt mer eller mindre fantasifulle kontrakter fra ikkeorganiserte forlag.

Noe av det viktige i normalkontrakten er hva som skjer etter at boka er utgitt og når den ikke lenger er i salg. Det samme gjelder forhold omkring andre former for utnyttelse av verket til forfatteren og universet omkring dette. NBU ser på det som viktig at forfattere og illustratører skal ha kontroll over og eierskap til sitt verk. Vi vil også presisere at forfattere ikke ser på hverandre som konkurrenter og ikke ønsker å under- eller overby hverandre når det gjelder utgivelser. Å skrive bøker er å utøve kunst, en tittel konkurrerer ikke med en annen om kjøpernes gunst slik vaskemiddel og brus gjør det. Å beholde muligheten til normalkontrakter vil bety at forfatterne fortsatt vet at deres rettigheter er ivaretatt i samarbeidet med forlagene. Et bokmarked uten slike normalavtaler vil antagelig føre til at både forfatter og forlegger må bruke advokater for å sette opp individuelle kontrakter. Vi vil også påpeke at slik fri avtaleinngåelse nok vil føre til at det er de forfatterne som selger mest som vil få de beste avtalene mens forfattere med mindre salgspotensial må finne seg i betydelig dårligere avtaler.

Høringsspørsmål 5

NBU går her inn for alternativ 1, obligatorisk fastpris. Vi mener at ulike bøker ikke kan konkurrere på pris, bøker er individuelle kunstverk og folk kjøper ikke ei bestemt bok fordi den er billigere enn en annen, man kjøper bøker fordi man ønsker å lese nettopp den boka eller det forfatterskapet. Det at reguleringen av fastpris nå skal inn i lovs form må etter vårt syn innebære at dette skal være obligatorisk. Forfattere og illustratørers inntekt er avhengig av

utsalgsprisen på bøkene og slik vi kjenner bransjen er det først og fremst opphavspersonenes inntekter som vil lide om det gis anledning til frivillighet i deler av bransjen.

Høringsspørsmål 6

NBU mener at det ikke skal gis anledning til å publisere billigutgaver av bøker mens de fortsatt er i fastprisperioden. Definisjonen på billigbok i normalkontrakten mellom Forleggerforeningen og NBU er bøker som koster mindre enn 2/3 av opprinnelig pris. En slik definisjon kan også benyttes i en forskrift for å forhindre at eventuelle parallellutgaver i fastprisperioden selges vesentlig billigere enn den opprinnelige utgivelsen. Det samme må gjelde for e-bøker, applikasjoner, lydbøker og evt. andre typer utgivelser.

Høringsspørsmål 7

NBU mener at fastprisperioden bør gjelde hele året etter utgivelsesåret, selv om vi ser det litt uheldige at dette medfører at bøker dermed får ulik fastprisperiode. Det ser vi likevel på som mindre vesentlig, bøker selges mye mer sesongmessig enn etter tittel og forfatter og vi tror at en ordning der bøkens fastpris opphører etter 12 måneder kan være litt problematisk rent praktisk. Vi vil likevel kunne støtte forslaget om 12 måneder som nevnt i alternativ 2 siden vårt forslag ikke er et av alternativene. Vi mener at fastprisperioden ikke skal fastsettes individuelt, slik foreslått i alternativ 3 og at den ikke skal avgrenses til 30. april som nevnt i alternativ 1.

Uansett er fastpris viktig for forfatterne av norske barne- og ungdomsbøker, i og med at forfatternes royalté er avhengig av utsalgsprisen og at bøker ikke bør ses på som noe som har liten holdbarhetstid.

Høringsspørsmål 8

NBU mener at rabattene bør være på linje med dagens rabatter. Det bør gis mulighet til større rabatt for folke- og skolebibliotek enn til vanlige salgskanaler. Adgangen til rabatt bør være lik for alle slutt kunder.

Høringsspørsmål 9

NBU mener at departementets forslag så langt er godt og støtter at pålegget om skaffeplikt skal gjelde alle butikker som har boksalg som sin kjernevirksomhet. Videre støtter vi at alle forlag skal ha levringsplikt til butikker som har boksalg som sin kjernevirksomhet. NBU

mener også at forlag skal ha plikt til å levere bøker til nettbokhandlere så lenge de oppfyller bestemmelsen om skaffeplikt og for øvrig forholder seg til boklovens bestemmelser.

Høringsspørsmål 10

Vi går her inn for alternativ 1. NBU mener at de abonnementsordningene som finnes i dag må tillates videreført i den nye bokloven og at ordningen bør styrkes. Utbredelsen av litteratur med mindre salgspotensial er avhengig av denne ordningen og vi tror det vil få negative konsekvenser for alle parter om den blir borte. Vi tenker derfor at en videreføring av muligheten for abonnement er svært sentral i hele bokloven. NBU ser i dag med bekymring på utvalget i mange bokhandler, hvor få titler får stor oppmerksomhet og hvor sortimentet er begrenset. Vi er også bekymret over utviklingen med det pallesalget av barne- og ungdomsbøker vi ser mange steder. NBU ønsker aller mest en ordning hvor rabatter, abonnement og formidlingsaktiviteter er knyttet sammen, slik at nye og spennende forfatterskap blir trukket fram i bokhandlene og hvor ikke bare bestselgerforfattere får oppmerksomhet og eksponering. Vi mener at bokloven med alternativ 1 i dette høringsspørsmålet åpner for dette.

Høringsspørsmål 11

Vi støtter forslaget i høringsnotatet her. NBU har sett med bekymring på utviklingen i land uten boklov, hvor forlag og bokkjeder har et tett samarbeid basert på eierskap og hvor bøker fra små forlag ikke har noen mulighet til å få sine bøker ut i butikkene. En boklov med bestemmelser om leveringsplikt og ikke-diskrimineringsprinsipp vil hindre en slik utvikling. Så lenge lovens formål er kulturpolitisk mener vi at slike bestemmelser kan forsvares og at et fungerende bokmarked er avhengig av at alle bøker er tilgjengelig til like vilkår i alle butikker.

Høringsspørsmål 12

NBU går her inn for alternativ 2. Vi synes en rabattordning hvor rabattene ikke bare går på omsetningsmengde, men også er avhengig av aktiviteter i butikkene, virker bra. Vi støtter tanken om et øvre tak på rabatt er på maksimalt 50% og at butikkene og kjedene må vise til reelle aktiviteter i markedsføringen av den aktuelle boka for å oppnå høyeste rabatt.

Mange av forlagene som gir ut bøker for barn og ungdom er små og har en presset økonomi. Vi har med bekymring sett på utviklingen hvor enkelte bokhandelkjeder krever svært høye rabatter og hvor man krever ekstra betalt for eksponering av bøker utover å sette dem i hylla.

NBU tror derfor et avansetak sammen med bestemmelsen om markedsføring og formidling for å oppnå høy rabatt vil styrke både forfattere og forlag.

Høringsspørsmål 13

NBU støtter her departementets forslag. Vi tror også at et samarbeid om lagerhold og logistikk er gunstig miljømessig.

Høringsspørsmål 14

NBU støtter dette forslaget, men mener at en slik nemnd bør utvides med to uavhengige medlemmer.

Høringsspørsmål 15

NBU støtter forslaget om at det ikke skal innføres eierskapsbegrensinger i forbindelse med dette lovarbeidet, men oppfordrer departementet å følge med på utviklingen og overveier å innføre slike begrensinger på et senere tidspunkt om ikke bestemmelsene om ikke-diskrimineringsprinsippet synes å virke.

Vennlig hilsen

for Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Bjørn Ingvaldsen

Leder.